

ฟังตนเอง

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์เช้า วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากคต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เวลาอยู่ทางโลกเราพยายามหาที่ฟังกัน หาความมั่นคงของชีวิตใจ เวลาว่ามั่นคงของชีวิตแล้วมันก็เป็นไป ไม่แน่นอน ความไม่แน่นอนเป็นความจริง ความจริงเอาความแน่นอนนั้นหาไม่ได้ หามันไม่มีเลย มันหมุนเวียนไปตามธรรมชาติของมัน ก็หาที่ฟังกันใจ หาที่ฟังหาที่อาศัยกัน

แล้วเวลาจะไปเกาะทางวัตถุ คิดว่าวัตถุนี้เป็นของที่ฟังได้ ของที่เป็นวัตถุที่มั่นคงแข็งแรงจะเป็นที่ฟังของเราได้ กลับไม่ใช่เลย เพราะว่าสิ่งนั้นมันอยู่คงทนขนาดไหนก็แล้วแต่นะ แต่ความพลัดพรากมันต้องมีจากกันไป เราต้องพลัดพรากจากเขาหรือเขาพลัดพรากจากเรา เราหาที่ฟังไว้ให้มันมั่นคงเพื่อเราจะอยู่อาศัยกับเขา แต่เราก็อาศัยเขาไม่ได้เลย อาศัยเขาไม่ได้ เห็นไหม

ในศาสนาต่าง ๆ สอนนะ อย่างศาสนาฮินดูสอนอาตมัน สอนที่อยู่อาศัย เห็นไหม สอนอาตมัน เรานี้เป็นส่วนหนึ่งของอาตมัน เสร็จแล้วต้องกลับไปอยู่ตรงนั้นไง ลัทธิต่าง ๆ สอนอย่างนั้นหมดเลย สอนว่า “เราเป็นส่วนหนึ่งของอาตมัน ของสิ่งนั้น แล้วเราจะกลับไปหาพระเจ้า” กลับไปหาสิ่งนั้น เราต้องอาศัยสิ่งนั้น มันไม่เป็นอิสระ

แต่ในศาสนาพุทธของเราสอนให้ฟังตนเอง จงหาที่ฟังของตัวเอง หาที่ฟังของตัวเอง ที่ฟังของเรา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เป็นพระอรหันต์ ในหลักใจนั้นมีที่ฟังจริง พระอัครสาวกต่าง ๆ ก็เป็นพระอรหันต์ขึ้นมา นี่เป็นที่ฟัง เป็นอิสระตั้งแต่ตอนนั้นไป เป็นอิสระตั้งแต่ตอนประพฤติปฏิบัติ ไม่บังคับให้เชื่อ

แต่ถ้าไม่เชื่อเราจะเอาทางไหนเดินทางเข้าไป เราต้องเชื่อ เชื่อนี้ไม่ใช่เชื่อด้วยความมม
งาย เชื่อแล้วต้องวิเคราะห์หิวัจยว่าจริงหรือไม่จริง พระพุทธเจ้าถึงบอกว่าแม้แต่ในกาลามสูตร เห็น
ใหม่ ไม่ให้เชื่อแม้แต่พระพุทธเจ้าพูด ถ้าอย่างนั้นเราไม่ให้เชื่ออะไรเลยหรือ? เชื่อในความศรัทธา
เชื่อในผล เชื่อในความหวังว่าเราอยากจะมีที่พึ่ง

แต่คำสอนนั้นมันยังเป็นประโยชน์กับเราไม่ได้ ก็ยังไม่ให้เชื่อ นี่ถ้าไม่ให้เชื่อไม่ให้เชื่อ
ตรงนั้นใจ ไม่ให้เชื่อว่่าสิ่งนั้นจะเป็นสูตรสำเร็จ ก็ว่่าเราเชื่อแล้วจะมีที่พึ่งเลย...ยังไม่ใช่ เชื่อแล้ว
ต้องอาศัยสิ่งนั้นก้าวเดินเข้าไป นี่ถึงว่่าให้เป็นอิสระ ให้ฟังตนเองตั้งแต่เริ่มต้น แล้วเวลาเข้าไปถึง
ที่สุดแล้วก็ไปเป็นพระอรหันต์ทั้งหมด

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เป็นพระอรหันต์ เป็นที่พึ่งของตนเอง ไม่ใช่เข้าไปหาสิ่ง
ที่ว่ามีอยู่แล้วหรือเราเข้าไปขออ้อนวอนสิ่งใด ก็ว่่าไม่เป็นอิสระตั้งแต่ทีแรก แล้วก็หวังว่่าจะพึ่ง
คนอื่น หวังว่่าจะพึ่งพระเจ้า หวังว่่าจะพึ่งสิ่งนั้น ๆ สิ่งนั้นจะอำนวยความสะดวกให้เรา แล้วเราเข้า
ไปแล้วก็เข้าไปไม่เป็นอิสระ เข้าไปแล้วก็ต้องเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของเขา มันไม่เป็นอิสระกับเรา

แต่ในความเป็นจริงของศาสนาพุทธเรานี้ให้ฟังตนเอง สิ่งนั้นพึ่งไม่ได้ สิ่งทีว่่าเป็นวัตถุณะ
เรามั่นใจว่่าจะพึ่งได้ แต่พอจะพึ่งได้แล้วมันต้องพลัดพราก สิ่งนั้นคงที่อยู่เราก็ต้องพลัดพรากจาก
เขา เขาไม่พลัดพรากจากเราเราต้องพลัดพรากจากเขาเพราะชีวิตเราไม่แน่นอน

มันก็เปรียบเหมือนร่างกายกับจิตใจนี้ ร่างกายนี้สิ่งที่จับต้องได้ ว่่าเราจะถนอมให้เราอยู่ได้
นานทีสุด อยู่กับมันดีทีสุด แต่แล้วมันก็สิ่งทีว่่าเป็นวัตถุมันเป็นของชั่วคราว แต่หัวใจสิ่งทีว่่าจะเป็น
นามธรรมจับต้องไม่ได้เลย เรามั่นฝายตรงข้ามใจ ถ้าเป็น โลกเรานี้ เราจะมองไม่เห็นสิ่งนามธรรมที
มีคุณค่า แต่ถ้าเป็นทางธรรมนะ สิ่งทีเป็นนามธรรมนี้เป็่่นสิ่งทีมีคุณค่ามาก

สิ่งทีเป็นนามธรรม แล้วเวลามันจับต้องได้ หรือว่่ามันทำให้เป็นสิ่งทีว่่าเป็นที่พึ่งของเราจริง
นี่ มันอยู่กับเราตลอดไป มันกลับเป็นคงทนถาวรยิ่งกว่าวัตถุต่าง ๆ ทีว่่าโลกนี้หาทีพึ่งกัน โลกนี้หา
ทีพึ่งเป็นวัตถุเพื่อจะพึ่งแล้วมันก็แปรสภาพ แต่หัวใจนี้มันแปรสภาพยิ่งกว่า เพราะมันถลอกกลิ้งยิ่ง

กว่า เวลามันปัจจุบันนี้มันกลอกกลิ้งยิ่งกว่าสิ่งต่าง ๆ นะ วัตถุมันจะเคลื่อนตัวไปมันยังต้องอาศัยแรงผลักดัน อาศัยพื้นที่ที่มันจะเคลื่อนตัวไป แต่หัวใจเวลามันปลิ้นปล้อนหลอกเราเอง มันจะพลิกตลอดเวลาเลย เวลามันปลิ้นปล้อนมันปลิ้นปล้อนกว่านะ

แต่ถ้าทำความสงบแล้วจับให้มันอยู่นิ่งได้ สัมมาสมาธิจิตสงบนี้มันมีที่ฟังแล้ว มันแตกต่างกับความฟังชาน ความฟังชานนี้มันโดนจากกิเลสมันขับไสมาให้เป็นการฟังชาน ให้มันพุ่งออกไป แล้วมันก็หมุนออกไป กว่าสิ่งต่าง ๆ ว่าสิ่งนั้นจะเป็นที่ฟัง มันเป็นการคิดความหมาย ความคิดความหมายแล้วให้เราอยากกระทำสิ่งนั้น มันหลอกให้เราเชื่อก่อน กิเลสหลอกให้เชื่ออย่างหนึ่ง แต่ศรัทธาความเชื่อในธรรมอีกอย่างหนึ่ง

นี่กิเลสหลอกให้เชื่อว่าสิ่งนั้นจะฟังได้ สิ่งนั้นจะฟังได้ แล้วหมุนออกไป นี่กิเลสหลอกให้เชื่อ มันเชื่อง่ายเพราะความเชื่อมันเป็นกิเลสอยู่แล้ว แล้วกิเลสหลอกอีก แต่ความเชื่อในทางธรรม กิเลสมันไม่เคยเห็นใจ กิเลสไม่เคยเห็นสิ่งที่เป็นนามธรรมแล้วจะฟังได้ วัตถุนี้มันเป็นอมิส อามิสที่ว่าจับต้องแล้วมันเพิ่มคุณค่ามันฟูขึ้นไป มันก็วิ่งกันไป มันทำให้เคลื่อนออกไปจากฐาน เคลื่อนออกไปจากเรา มันก็เป็นไปออกไปข้างนอก เป็นความสมประโยชน์ของกิเลสด้วย เป็นความอยากของเราเองด้วย นี่มันก็เคลื่อนออกไปทางโลกเขา

แต่ศรัทธาในทางธรรมนี้ ทางธรรมคือทำให้จำกัด ให้งดเว้นใจ งดเว้นในอะไร? งดเว้นในความอยาก แต่ไม่ใ้ดงดเว้นในการสิ่งที่มีมันได้มาด้วยสิ่งที่เป็นความจริง บุญกุศลไปงดเว้นมันได้อย่างไร คนที่มีบุญกุศลมีอำนาจวาสนาบารมีมันเป็นสิ่งนั้นมา เราก็ยอมรับสิ่งนั้นแต่ไม่ตื่นเต้นไปกับสิ่งนั้น เห็นไหม ความเชื่อในศาสนา มันไม่ใช่ให้งดเว้นในสิ่งที่เป็นกิเลส แต่ไม่งดเว้นในสิ่งที่เป็นประโยชน์กับเรา ไม่งดเว้นแล้วแถมมีคันเร่งอีกด้วย

สิ่งที่จะเป็นประโยชน์กับเรา เราต้องมีคันเร่งเหยียบ เหยียบคันเร่งของเราขึ้นไปเลย พอเหยียบคันเร่งก็พยายามแสวงหาสิ่งที่ว่าจับต้องไม่ได้ แต่คนที่ฉลาดนะนามธรรมนี้จับต้องได้ สมาธิธรรมนี้มันจะรู้ คนที่เป็นสมาธิจริง ๆ ส่วนใหญ่จะบอกว่าสักแต่ว่า พุคนี้มองตากันแล้ว

เอ๊ะ! นะอันนั้นเป็นความจริงใจ แต่ถ้ายังเป็นความว่าเป็นอย่างนั้น ๆ อยู่เนี่ยมันเทียบเคียงอยู่ เห็นไหม สิ่งที่จะพูดแทบไม่ได้เลย แต่กลับเป็นหลักความจริง

พอความสงบของใจมันเป็นหลัก หลักที่ว่าเริ่มจะมีที่ฟัง ถ้าเราอยู่ตรงเนี่ยะ อยู่ตรงความสงบนี้เวลาตายไปมันเป็นพรหม พรหมแน่นอนเลย เพราะว่าสิ่งที่ว่าเป็นที่ฟังของใจนี้ เวลาเราเป็นหนี้เป็นสินเขา หรือเข้าไปในที่อันตรายเราจะหาที่ฟัง จิตนี้เหมือนกัน ถ้ามันมีหลักของใจ มันเข้าสู่วงอันตรายคือจิตนี้จะดับขั้นธออกไปนี่ มันจะวิ่งเข้าหาตรงนั้นไง มันจะวิ่งหาที่ฟังตรงว่าจิตนี้เคยสงบอยู่

มันย้อนกลับมา มันประกันถึงความว่านี่ที่ฟังของเรา แล้วชำระกิเลสเข้าไป ชำระกิเลสเพราะกิเลสเนี่ยมันเป็นสิ่งที่จับไต๋ มันเป็นสิ่งที่ว่าหลอกดวงใจออกมา มันเป็นสิ่งที่เกิดขึ้น ตั้งอยู่ แล้วดับไป มันไม่มีตัวตนใจ เราถึงว่าต้องใคร่ครวญค้นคว้าเข้าไป ทำเข้าไป ทำเข้าไปเจอตัวมัน แล้วพยายามพลิกแพลงเพื่อจะชำระของเราออกไป

พอชำระออกไป ลื่นไปเป็นชั้น ๆ ขาดออกไป กิเลสขาดออกไปเป็นชั้น ๆ เข้าไปเนี่ยมันเป็นอะไรขึ้นมาล่ะ? ต้องไปฟังพระเจ้าที่ไหนล่ะ? ตัวเองนี่เป็นเสียเอง ตัวเองเป็นขึ้นมาเองใจ ใจนี่เป็นที่ฟังของใจตัวเอง นี่ถึงว่าเป็นสิ่งที่ฟัง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ตรัสรู้ธรรมขึ้นมา แล้วสอนพระอัครสาวกต่าง ๆ เพื่อเป็นขึ้นมา มันเสมอภาคกันใจ มันไม่ใช่ว่าต้องไปอยู่กับพระเจ้า อ่อนวอนถึงพระเจ้า

แม้แต่พระสารีบุตร เห็นไหม ที่พูดว่า “แม้แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านก็ไม่เชื่อ” นี่ความเชื่อที่แรกเป็นเครื่องดำเนินมา แต่ความเชื่อนั้นไม่ใช่ความจริง พอใจเข้าไปประสบความจริงขึ้นมาเนี่ย ไม่เชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพราะอะไร? เพราะความเห็นนั้น ความรู้นั้นเสมอกัน ความเสมอกันหมายถึงว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เป็นพระอรหันต์ พระสารีบุตร อัครสาวกต่าง ๆ ที่สำเร็จขึ้นไปก็เป็นพระอรหันต์ ถึงไม่ใช่ว่าเข้าไปอยู่ในส่วนหนึ่งของพระเจ้าไป ไม่ใช่กลับไปอยู่กับเป็นส่วนหนึ่งของอาดมันนั้นไง

ส่วนหนึ่งของอาตมมันนั้นมันก็ยังเป็นที่พึ่งอาศัยกัน มันก็เป็นสิ่งที่ไม่จริง ยังเป็นที่ต้องเกาะเกี่ยว ที่ว่าอาศัยเขา ให้เขาเป็นผู้คุ้มครองเรา จิตนี้มันก็ไม่เป็นอิสระโดยสมบูรณ์สิ ไปอยู่กับพระเจ้า มันก็ไม่สมบูรณ์หรอก เพราะมันเป็นความคาดความมันหมายความว่าเราไปอยู่กับพระเจ้า ไปอยู่กับอย่างไรไปอยู่กับสิ่งนั้น กับใจนี้ดับแล้วไปอยู่กับสิ่งนั้นอ่อนวอนสิ่งนั้น มันเลยเป็นว่าผู้ที่ต้องอาศัยคนอื่นตลอดไป ไม่เป็นอิสระของเราขึ้นมา

แต่ในศาสนาของเรานี้ที่พึ่งจริง ๆ ของเรา ถ้าเราทำของเราขึ้นมาแล้ว เห็นใหม่ ฟังได้จริง ๆ แล้วสัมผัสได้จริง ๆ มันถึงว่าเป็นปัจเจกตั้งใจ ไม่คลอนแคลน ไม่วอกแวก ไม่ต้องอาศัยใคร ความลึกลับสงสัยในใจมันไม่มี แล้วมันจะสุขขนาดไหนนะ อาลัยอาวรณ์นี้เป็นกิเลสตัวสุดท้ายนะ เราว่าอยากได้สิ่งนั้นค้นหาความทะยานอยากนี่เป็นสิ่งที่ว่า เป็นกิเลส ๆ มันจะหยาบ ๆ นี่ตัดเข้ามาเรื่อย ๆ

ความอาลัยอาวรณ์ ความหงอยเหงา ความเศร้าใจ ความใจที่มันโหยหาตัวมันเองนั่นนะ ตัวนั้นนะถ้ามันขาดออกไป นี่ความลึกลับสงสัย พุดถึงความลึกลับสงสัยขาดออกไปจากใจ มันไม่มีสิ่งใด ๆ เลยที่จะเข้าไปให้ใจนี้ลึกลับสงสัยได้ "ไม่มีความลึกลับสงสัยก็"ไม่มีความเคลือบแคลงใด ๆ เลยตัวเองไม่ลึกลับสงสัยตัวเองแล้วมันจะสงสัยสิ่งใด ๆ ในโลกนี้ละ

ในโลกนี้ว่าหวังจะพึ่งสิ่งใด ๆ นี่มันเห็นสัจจะความจริงใจ สิ่งนั้นพึ่งไม่ได้ แต่ก่อนเราโง่อยู่ เราหมุนเวียน เราวุ่นวายไปกับเขา แล้วเราจะหาที่พึ่งของเรา เราก็โง่อยู่เพราะเอาแต่สิ่งข้างนอกใจ แต่ย้อนกลับมาแล้วที่พึ่งของเราอยู่ภายในหัวใจของเรา นี่ บุญกุศลมันถึงเป็นที่พึ่งของเราไง เรามาวัดมวากันนี่เพื่อจะสะสมสิ่งนั้นขึ้นมา เห็นใหม่ คิดถึงความ...

(เทพสิ้นสุดเพียงเท่านี้)